

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem zmian w ustawie z dnia 2. Maja 1873. r. Dz. u. kraj. Nr. 250 o zakładaniu i utrzymywaniu szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Wysoki Sejmie!

Dodatki, jakie dotąd przy podatku gruntowym na cele państwowe pobierano, zostały od roku 1882. z t. z. ordynaryum złączone, — pozostały zaś nadal jeszcze przy podatku domowym, zarobkowym i dochodowym.

Niedogodności, jakie wskutek tego wywiązały się przy obliczeniu dodatków na potrzeby kraju, zostały w ten sposób usunięte, iż Wysoki Sejm, uchwalając budżet na r. 1882. postanowił, że dodatki rzeczony mają być wymierzane w stosunku do całej należności każdego podatku stałego.

Nie wszędzie jednak mógł być zastosowany powyższy sposób postępowania przy obliczaniu nieeraryalnych dodatków do podatków; mianowicie zaś nie można go było zastosować tam, gdzie procentowa wysokość dodatku do podatków oznaczoną jest na mocy ustawy.

Tyczy się to w szczególności ustawy z 2. Maja 1873. Dz. ust. kraj. Nr. 250 o zakładaniu i utrzymywaniu szkół publicznych, której artykuły 18, 19 i 28 przypisują pobór 12%, a względnie 4% dodatku do podatków bezpośrednich na potrzeby szkolne.

Nierówność ciężaru, jakaby wynikać musiała dla podatkujących, jeżeliby wspomniane artykuły ustawy, pomimo zmiany sposobu obliczania podatku gruntowego, literalnie stosowane być miały, — dała dowód Wydziałowi powiatowemu w Chrzanowie, iż mając na oku przedewszystkiem 4% dodatek, jaki powiaty dotąd do funduszu szkolnego okręgowego płaciły, wniósł do Wydziału krajowego prośbę o poczynienie potrzebnych kroków w celu zmiany art. 28 wspomnianej wyżej ustawy szkolnej.

Prośbę tę poparły licznie inne reprezentacje powiatowe.

Dawniejsza należność podatków stałych z $\frac{1}{3}$ dodatku, bez dodatku wojennego wyniosła okrągło 7,200.000 zł., — 4% dodatek więc na rzecz okręgowych funduszy szkolnych, obliczony według tej należności podatkowej, miałby wynosić okrągło 288.000 zł.

W sumaryuszu jednak z r. 1881., dołączonym do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na r. 1882. wykazała Rada szkolna krajowa jako 4% powiatowy dodatek do podatku tylko sumę 219.683 zł. 36 ct., czyli o 68.316 zł. 64 ct. mniej, — która to różnica tem się tłumaczy, iż miasta, posiadające własny majątek zakładowy, które w myśl alinei drugiej art. 19. ustawy z 2. Maja 1873. Dz. ust. kraj. Nr. 250 nie pobierają zasiłku z funduszy szkolnych okręgowych, nieopłacają też na rzecz tych funduszy owego 4% dodatku.

Wpływały więc na rzecz funduszy szkolnych okręgowych 4% dodatki do podatków nie od całych 7,200.000 zł., lecz tylko od sumy 5,492.100 zł., czyli w procentach; wpływały dotąd od $76\frac{1}{3}\%$, a nie płacono ich od 1,707.900 zł., czyli od $23\frac{2}{3}\%$ całej sumy podatkowej.

Suma podatków, a to gruntowego według nowego wymiaru, tudzież domowego, zarobkowego i dochodowego z dodatkami państwowymi wynosi, według cyfry, udzielonej sejmowej komisji budżetowej przez p. komisarza rządowego, na rok 1882. razem 10,324.881 zł. 10 ct.

Potrąciwszy z tej sumy część, od której dotąd dodatku dla okręgowych funduszy szkolnych niepłacono, t. j. $23\frac{2}{3}\%$ czyli 2,581.431 zł., — otrzymamy 7,743.431 zł., t. j. kwotę, od której przypadają dodatki na rzecz funduszy szkolnych okręgowych.

Dodatki te, obliczone według stopy procentowej oznaczonej w ustawie, czyli po 4% uczyniłyby 309.737 zł., zatem w porównaniu z sumą 219.683 zł. 36 ct. preliminowaną przez Radę szkolną

krajową o przeszło 90.000 zł. więcej. Ponieważ jednak ogólna suma uregulowanego obecnie podatku gruntowego w naszym kraju prawie się nie zmieniła, a sama tylko zmiana sposobu obliczania podatku tego nie powinna pociągać za sobą większego niż dotychczas obarczenia kontrybuentów, — i gdy jak wyżej wspomniano, już i Wysoki Sejm takiemu samemu zapatrywaniu dał wyraz przy uchwaleniu budżetu na r. 1882. przeto należy oznaczoną w ustawie z dnia 2. Maja 1873 Dz. ust. kraj. Nr. 250 stopę procentową zmienić w ten sposób, iżby obliczona według niej suma dodatku dla funduszków szkolnych okręgowych zbliżała się według możliwości do tej, jaką powiaty opłacały dotąd dla rzeczonych funduszków, t. j. do sumy 219.683 zł. 36 ct. w. a.

Dla otrzymania tej sumy od wskazanej wyżej należitości podatkowej 7,743.431 zł. wypadaloby oznaczyć dla dodatków od podatku, o którym mowa, ściśle biorąc, stopę procentową 2·83 lub 2·84 od sta, co dałoby w rezultacie 219.139 a względnie 219.913 zł. Że jednak stopa procentowa oznaczona w ułamkach, uczyniłaby dokładne i słuszne obliczanie należitości od poszczególnych kontrybuentów nie tylko nader nieciążliwym, lecz nawet prawie niemożliwym, przeto należy przyjąć najwięcej zbliżoną liczbę całą i oznaczyć stopę procentową na 3 od sta. Od 7,743.431 zł. uczyni dodatek 3% dla funduszków szkolnych okręgowych 232.302 zł., czyli w porównaniu z preliminowaną na rok 1882 kwotą 219.683 zł. — o 12.619 zł. więcej, która to różnica jest stosunkowo bardzo mała, a jeszcze więcej traci na znaczeniu, jeżeli się zważy, że fundusz krajowy ponosi dla funduszków szkolnych okręgowych dopłaty, które na rok 1882 preliminowano w sumie 352.000 zł. w. a.

Te same powody które przytoczyliśmy wyżej za zmianą stopy procentowej, ustanowionej w art. 28 dla funduszków szkolnych okręgowych, — przemawiają również za zmianą art. 18 i 19 tejże ustawy, gdzie ustanowione są na rzecz miejscowych funduszków szkolnych dodatki do podatków w wysokości 12 a względnie 4% — które zatem analogicznie zniżyć wypada na 9 a względnie 3 od sta.

Ponieważ dziś jeszcze niema pewności, czyli projektowana zmiana ustaw szkolnych, przy której poruszony niniejszem sprawozdaniem przedmiot mógłby być załatwiony, w ciągu tegorocznej sesji Wysokiego Sejmu będzie uchwaloną, przeto Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić zmianę art. 18, 19 i 28 ustawy z dnia 2. Maja 1873. Dz. u. kr. Nr. 250 według projektu dołączonego pod $\frac{1}{2}$. Ponieważ nowela ta będzie mogła wejść w wykonanie dopiero od r. 1883, zaś słusność wymaga, ażeby nierówność w opodatkowaniu, spowodowana zmianą sposobu obliczania podatku gruntowego i za r. 1882 wyrównaną została (dotąd bowiem opłaty na cele szkolne, bez względu na zmiany wysokości podatków pobierane być muszą według litery ustawy po 12% a względnie 4%); — przeto wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą rezolucję:

Dodatki do podatków, ustanowione w artykule 18, 19 i 28 ustawy z 2. Maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 250 w wysokości 12% a względnie 4% podatków bezpośrednich, — mają być za rok 1882. w myśl uchwalonej równocześnie noweli obliczone w wysokości 9%, względnie 3% całej należitości każdego podatku stałego. Jeżeliby z obliczenia tego okazało się, że opodatkowani w r. 1882. zapłacili na cele szkolne, wskazane w art. 18, 19 i 28 powyższej ustawy, więcej niż 9% a względnie 3% całej należitości bezpośrednich podatków stałych, ma im być uiszczona nadwyżka zwróconą, a względnie na poczet należitości z r. 1883. policzoną.

*Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.*

Lwów dnia 31. Maja 1882.

Marszałek krajowy

Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca, Członek Wydziału krajowego:
Oktaw Pietruski w. r.

U S T A W A

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

§. I.

Artykuły 18, 19. i 28. ustawy z dnia 2. Maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 250 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych, w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają brzmieć jak następuje:

Art. 18.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu szkolnego, wymienione w art. 15. a, b, c, nie wystarczają na opłacanie nauczycieli, obowiązane są gmina i obszar dworski do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych, a to gmina aż do wysokości 9% całej należności wszystkich podatków stałych, w gminie opłacanych, a obszar dworski aż do wysokości 3% całej należności wszystkich podatków stałych z obszarów opłacanych, każdy z nich o tyle, o ile by to, co na mocy dawniejszych zobowiązań, bądź to w naturze, bądź też w gotowych pieniądzach na utrzymanie nauczyciela już uiszcza, nie dorównywało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego by w miarę całej należności swych bezpośrednich podatków stałych był na mocy ustaw obowiązany, gdyby należał do związku gminy miejscowej.

Dodatki pieniężne od gminy pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne, na gminie ciężące.

Art. 19.

Zasiłku z funduszków szkolnych okręgowych a względnie krajowych na pokrycie niedoboru w dochodach na utrzymanie nauczycieli przeznaczonych, Rada szkolna miejscowa żądać dopiero wtenczas ma prawo, gdy wykaże, że to, co gmina na ten cel, bądź to na mocy dawniejszych zobowiązań do corocznych datków w pieniądzach lub w naturze, bądź to na mocy niniejszej ustawy już opłaca, wynosi przynajmniej 9% całej należności wszystkich podatków stałych, a to, co obszar dworski na ten cel bądźto na mocy dawniejszych zobowiązań do corocznych datków w pieniądzach lub w naturze, bądź na mocy niniejszej ustawy już opłaca, wynosi przynajmniej 3% całej należności podatków stałych, z obszarów opłacanych.

Co do miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, orzeka Rada szkolna okręgowa, a względnie Rada szkolna krajowa, po wysłuchaniu zdania Wydziału powiatowego, a względnie Wydziału krajowego, czyli i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub funduszu szkolnego krajowego.

Art. 28.

Do zasiłków na rzecz pojedynczych powiatów z funduszu szkolnego krajowego, ma fundusz szkolny okręgowy dopiero wtenczas prawo, jeżeli powiat, dla którego szkół potrzeba zasiłku, wnosi do niego ogół dodatków przynajmniej 3% całej należności wszystkich podatków stałych wynoszący.

§. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświecenia.